

Yozgat'ın Alternatif Turizm Potansiyelinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması*

Determining The Potential of Alternative Tourism in Yozgat

Galip AKIN^{1†}, Esra BALIKÇI², Selman TEMİZ³, Ozan ATSIZ⁴

¹ Prof. Dr., Yozgat Bozok Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi

² Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi Turizm Fakültesi

³ Öğr. Gör., Yozgat Bozok Üniversitesi Turizm Fakültesi

⁴ Arş. Gör., Yozgat Bozok Üniversitesi Turizm Fakültesi

Öz: Globalleşen ve nüfusu hızla artan dünyada her ülke var olan potansiyellerini en rasyonel ve uygun şekilde değerlendirip, sektörler arasında entegrasyonu ve sürdürülebilirliklerini ön planda tutarak, sosyoekonomik, kültürel ve teknolojik açıdan geliştirme çabası içindedir. Türkiye'de turizm sektörü içinde yer alan ve önemli bir potansiyele sahip olan alternatif turizmi harekete geçirerek başta sosyoekonomik kalkınma olmak üzere her yönden kalkınmayı hedeflemektedir. Dünyada meydana gelen ekonomik, sosyal, kültürel ve teknolojik gelişme ve değişimleri zamanında ve yerinde alabilen ülkeler ileri konumlara ulaşabilirler.

Özellikle 1970'li yılların başından itibaren hava, su, toprak, görüntü ve gürültü kirlenmesi olmayan bölgelerde ülkeler alternatif turizm tercihlerini ön plana çıkarmaya başlamışlardır. Alternatif turizm, gelişmemiş ya da sanayinin gelişmesine uygun olmayan bölgelerde, sosyal dengesizlikleri ortadan kaldırarak, göçü ve işsizliği de büyük ölçüde önler. Alternatif turizm, bölge insanının sağlık ve dinçliğini koruyarak bedensel, ruhsal, bilişsel ve sosyal yönlerden güçlendirerek, halkın başarı ve motivasyonunu artırır. Ayrıca doğal, tarihi, arkeolojik alanlar ile yapıların korunmasında ve halkın bilinçlenmesini sağlar.

Bu çalışmada, Yozgat'ın sahip olduğu alternatif turizm potansiyeli ile bölgesel kalkınmaya etkileri değerlendirilecektir. Öte yandan Yozgat'ın merkez ilçesi dâhil 14 ilçesinde yapılan alan araştırması ile bu konuda yapılmış araştırmalar da dikkate alınarak, SWOT Analizi ve yerel paydaşlarla yüzyüze derinlemesine görüşme tekniğiyle nitel araştırma yöntemiyle değerlendirilerek Yozgat'ın önemli alternatif turizm potansiyeline sahip olduğu gerçeğine ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Alternatif turizm, Yozgat, sosyoekonomi, turizm çeşitleri

Abstract: In a globalizing and rapidly growing world, each country seeks to develop its existing potentials from the socio-economic, cultural and technology point of view in most rational and appropriate way by prioritizing integration and sustainability among the sectors. Alternative tourism with a significant potential is situated within the tourism sector in Turkey should be triggered for specifically socio-economic development as well as considerable progress in all aspects. Countries that can take the economic, social, cultural and technological developments and changes in the world in time and on the spot can reach advanced situations.

Especially since the beginning of the 1970s, countries have started to emphasize alternative tourism preferences in regions where air, water, soil, visual and noise pollution are not seen. Alternative tourism also prevents immigration and unemployment to a great extent by eliminating social imbalances in undeveloped or unsuitable areas for industrial development. Alternative tourism enhances the success and motivation of the people by preserving the health and vigor

* Bu makale, Yozgat Bozok Üniversitesi BAP Koordinatörlüğü ve ORAN (Orta Anadolu Kalkınma Ajansı) tarafından desteklenmiştir.

† İlgili yazar/Corresponding author: Prof. Dr Galip AKIN, galip.akin@yobu.edu.tr

of the people of the region, strengthening them in physical, mental, cognitive and social aspects. In addition, public awareness is raised for the protection of natural, historical, archaeological sites and structures.

In this study, the alternative tourism potential of Yozgat and its effects on regional development will be evaluated. On the other hand, by taking into consideration the field research conducted in 14 districts including the central district of Yozgat and the researches carried out on this subject, the fact that Yozgat has significant alternative tourism potential has been reached by evaluating with SWOT Analysis and qualitative research method with face to face interviews with local stakeholders.

Keywords: *Alternative tourism, Yozgat, socioeconomy, tourism types*

1. Giriş

Her ülke sahip olduğu potansiyellerine en iyi şekilde değerlendirerek sosyoekonomik kalkınmayı hedefler. Ancak bunu başarabilmesinin ön koşulu var olan potansiyellerin titizlikle gözlemlenip, gerekli araştırmaların ortaya konulmasıyla mümkündür. Ülkelerin sahip olduğu tarım, hayvancılık, sanayi ve turizm gibi sektörler bakımından farklı potansiyellere sahip olduğunu görüyoruz (Ünlüöner, 2017, s.467; Keleş, 2017, s, 64).

Türkiye sahip olduğu tarihi, kültürel, arkeolojik ve doğal zenginlikleri ile dünyanın önde gelen turizm ülkelerinden biri konumundadır. Türkiye'nin sahip olduğu turizm potansiyeli ile, turizm sektöründe önde gelen ülkelerle rekabet edebilmesi için, varolan deniz (kıyı) turizmini daha ileriye götürmesi ve alternatif turizm faaliyetlerine bir an önce daha etkin bir şekilde yönelmesi gerekmektedir (Ersoy ve diğerleri, 2018; Albayrak, 2013).

Dünya da son zamanlarda meydana gelen ekonomik, sosyal, kültürel ve teknolojik gelişmeler sonucu diğer sektörlerde olduğu gibi turizm sektöründe de müşterilerin beklenti, talep ve tercihlerinde önemli değişmelerin olduğu gözlenmektedir. Kentlerin aşırı kalabalıklaşması, çevre kirlenmesi, çarpık kentleşme, iş yükü gibi nedenlerle insanlar, doğa özlemini giderecek alternatif turizm çeşitlerini tercih etmeye başlamışlardır. Dinlenme, bozulmamış doğa ile farklı kültürlerden insanlarla karşılaşmak gibi nedenlerle başka ülke, bölge, doğa ve yerleşim alanlarını içeren turizm çeşitleri ve aktivitelerini tercih etmeye başlamıştır (Keleş, 2017, s. 64; Gürkan ve Çimke, 2017, s.7).

Doğada 1970'li yıllardan itibaren başlayan çevre kirlenmesi ve bunun sonucu yaşam alanlarının bozulması, birçok sağlık sorunlarının görülmesiyle çeşitli sağlık sorunlarının ortaya çıkmasına yol açmıştır. Böylece tahrip edilmemiş doğal çevrenin öneminin anlaşılması ve buna yönelik bilinçlendirme çabalarının hız kazanması sonucunda doğal, tarihi ve kültürel değerlerini korumaya çalışan, saygı duyan ve önemini kavrayan insanların sayısı artmıştır. Boş zamanlarını doğası bozulmadan temiz kalmış alanlarda geçirmek isteyen insanların, zamanla sayıları artmıştır. Bunun sonucunda ise doğa, kırsal, köy, fotosafari, kamp, yayla, çiftlik, sağlık, spor ve kış turizmi gibi alternatif turizm sektörlerinde önemli gelişme ve yaygınlaşma görülmeye başlamıştır. Yapılan bilimsel çalışmalarda alternatif turizm sektörünün, yörede iş imkânlarını artırdığını, göçü belli ölçüde önlendiğini ve halkın sosyoekonomik düzeyini yükselterek doğal alanlar ile tarihi, kültürel ve arkeolojik yapı ve alanların bilinçli korunması ve gelişmesine olumlu katkılar sağladığı anlaşılmıştır (Ersoy, 2017, s. 651; İstanbullu Dinçer ve diğerleri, 2017).

Alternatif turizm sektörü bir bölgede hatta ülke bazında dengeli ekonomik kalkınmanın gerçekleşmesi ve bölge halkının bundan önemli ölçüde gelir sağlanmasıyla, ekonomik ve sosyal dengesizlikleri ortadan kaldıran bir sektör haline gelmektedir. Bu hali ile alternatif turizm, gelişmemiş veya sanayinin gelişmesine uygun olmayan bölgelerde önemli yatırım imkânı üstlenerek, kırsal bölgenin kalkınmasında temel rol alma gücüne sahip olabilir (İstanbullu Dinçer ve diğerleri, 2017, s. 73; Albayrak, 2013).

Bütün bunların yanında hava, su, toprak, gürültü ve görüntü kirliliğinin önlenmesinde alternatif turizm etkin rol oynar. Ayrıca yörede yaşayan insanların sağlık ve dinçliğinin korunmasının mutlu ve uzun ömürlü olmalarına, yaşam kalitesinin yükselmesinde gözardı edilemeyecek kadar etkili olur. Alternatif turizm aynı zamanda tarım, hayvancılık, el sanatları, konaklama, ulaşım, gastronomi hatta sanayi sektörleri arasında entegrasyonun değerinin görülmesi ve sürdürülebilirliklerinin ne kadar önemli olduğunun anlaşılmasına katkı sağlar. Sağlığı, dinçliği ve yaşam kalitesi yüksek olan bireylerin, motivasyonu yüksek olacağından başarı ve iş memnuniyeti de o oranda artacaktır (Çevik ve diğerleri, 2017; Akın, 2017).

Bu çalışmada alternatif turizmin sahip olduğu çeşitli potansiyelleri giriş bölümünde verdikten sonra, turizmin ülke ve bölgesel kalkınmaya etkileri, alternatif turizmin özellikleri ve yararları açıklanmıştır. Ayrıca, Yozgat'ın ilçelerinde yapılan alan araştırması ve yüzyüze görüşme yöntemi ile bu konuda yapılmış çeşitli kaynaklardan ele edilen veriler doğrultusunda, sahip olunan alternatif turizm potansiyeli SWOT Analizi ile değerlendirilerek, güçlü ve zayıf yönleri ile karşılaşılabilecek tehditler ve fırsatlar ortaya konularak her ilçede yapılabilecek alternatif turizm çeşitleri tablo halinde verilmiştir. Çalışma neticesinde elde edilen bulgular sonuç bölümünde tartışılarak sunulmuştur.

2. Kavramsal Değerlendirme

Alternatif Turizm Türleri ve Yararları

Fransızca kökenli bir kelime olan turizm, dinlenme, eğlenme, tanıma, görme, bilgi ve görgü artırma, sportif aktivitelerde bulunma amacıyla yapılan gezi anlamındadır (Kozak, Kozak, & Kozak, 2015). Dünya Turizm Örgütü (WTO) turizmi; "Kişilerin ikamet ettiği yer dışındaki bir yere bir yılı aşmamak üzere, boş zaman değerlendirme, iş veya diğer benzeri amaçlarla yaptıkları seyahat ve konaklama aktiviteleri" olarak tanımlamaktadır. Alternatif turizm kavramı ise, geçmişten günümüze değin ortaçağ yolculuklarından ve grand tur kapsamında düzenlenen gezilerden günümüze kadar turizmde popüler olan fakat turizme yönelik kalkınma planlarında son yıllarda değinilen bir kavram olarak, ilgili alanda yerini almaya başlamıştır (Weaver, 2006; Albayrak, 2013)

Albayrak (2013), alternatif turizm kavramının son yıllardaki gelişimini ve destinasyonlar tarafından benimsenmesini, farklılaşan turizm deneyimleri sağlamak için ilgili destinasyonda gerekli imkânları geliştirmek ve destinasyonun sahip olduğu potansiyeli daha etkin kullanarak ekonomik, sosyal ve kültürel kazanımların artırılması amacına bağlamaktadır. Ülkemizde beş yılda bir hazırlanan kalkınma planlarında ve Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan turizm stratejilerinde, mevsimsel yayılmaya katkı sağlayacağı için alternatif turizm alanındaki turizm çeşitliliğinin artırılması ve yaygınlaştırılmasının önemine vurgu yapılmaktadır. Alternatif turizm, "kitle turizminin olumsuz etkilerini azaltan ve turizm gelirlerinin dengeli ve yerel halka öncelik verecek şekilde dağıtarak refah seviyelerinin yükselmesine katkıda bulunan, turizmden gelir akışını daha geniş zaman ve kesimlere yayan turistik ürün ve hizmetler içeren turizm çeşidi" olarak tanımlanmaktadır (Kozak ve Bahçe, 2012).

Alternatif turizmin, turizm destinasyonları açısından birçok yararı bulunmaktadır. Bu yararların başlıcalarını şöyle sıralamak mümkündür (Çelik, 2018; Albayrak, 2013);

- Alternatif turizm, geleneksel kitle turizmine kıyasla nüfusun dengeli ve sağlıklı bir şekilde planlamasına katkı sunar. Ayrıca, bölgede göçün dengeli ve istikrarlı bir şekilde düzenlenmesini sağlar.
- Alternatif turizme katılan turistlerin sosyodemografik özellikleri (eğitim, gelir düzeyi, harcama düzeyi) yüksek olup, bölgede araştırma yapmayı seven, keşfetmeye merak duyan ve yerel halkın sahip olduğu kültürel değerlere yakından ilgi duyan bireylerin katılım gösterdiği bir turizm

faaliyettir. Bu kapsamda, bölgenin sahip olduğu doğal ve kültürel değerlere saygı duyarak korunmasına katkıda bulunurlar.

- Kültürel faaliyetler daha baskın olup, mevsimsel açıdan bütün yıla yayılmasına katkıda bulunur.
- Alternatif turizm, sahip olduğu öğrenme, sosyal ve kültürel faaliyet odaklı bir turizm aktivitesi olduğundan daha istikrarlı bir planlamaya sahiptir.
- Alternatif turizm, kitle turizmine kıyasla turizm talebi açısından destinasyonda gelişen olumsuz olaylardan daha az etkilenmektedir.
- Turist profili çeşitlilik gösterir.
- Zaman ve mekâna bağlı olmayıp süreklilik gösteren turizm faaliyetidir.
- İstihdam alanları yaratarak turizmin on iki aya yayılmasına katkıda bulunur.
- Kullanılan doğal ve kültürel değerlerin korunmasına katkıda bulunur.
- Ülkeleri bütün özellikleriyle tanıtarak, turist çekmeyi sağlar.
- Bölgeye yüksek katma değer sağlar.
- Turizm değerlerinin küresel düzeyde yok olmasını engeller.

Ülkemizde ekolojik çiftlikler (Kılıç ve Kurnaz, 2010), kültür turizmi (Uygur ve Baykan, 2007), jeolojik miras alanları (Yeşil ve diğerleri, 2008), kırsal turizm ve gastronomi turizmi (Deveci ve diğerleri, 2013), su kaynaklarının kırsal kalkınmada kullanımı (Balıkçı ve diğerleri, 2018), inanç turizmi (Sargın, 2006), jeotermal alanlar (Akın, 2016), sportif olta balıkçılığı (Dinçer ve diğerleri, 2017) ve golf turizmi (Çetin, 2008) gibi çalışmaların yapıldığı bilinmektedir. Ayrıca, alternatif turizmin kongre turizmi, spor turizmi, macera turizmi, eko turizm, termal turizm ve gençlik turizmi gibi turizm çeşitlerini kapsayan geniş bir alana sahip olduğu bilinmektedir (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002). Öte yandan, Yozgat ilinde alternatif turizm kapsamında yapılan çalışmalar incelendiğinde, yaşlı turizmi (Gürkan ve Çimke, 2017), termal turizm (Sarkım, 2017; Akarsu ve Akça, 2017), doğa temelli turizm (Koç ve diğerleri, 2017; Atasoy, 2017; Summers ve diğerleri, 2017; Özbayoğlu, 2017), kırsal turizm (Ermettin, 2017) ve inanç turizmi (Sağiroğlu ve Yavuz, 2017) gibi alanlarda kavramsal çalışmaların yapıldığı görülmektedir.

Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkileri

Turizm sektörü, bölgesel kalkınma, tarım, hayvancılık, el sanatları, ulaşım, konaklama ve gastronomi gibi diğer sektörlerin de gelişimi için tetikleyici bir role sahiptir. Bir ülkenin, bölgenin, sosyal birliğini ve bölgelerarası dengesizlikleri azaltarak gelişmelerini sağlayarak kalkınmalarında, alternatif turizmin etkisi tartışılmaz niteliktedir. (İstanbulu Dinçer ve diğerleri, 2017; s: 75; Yıldız, 2007; s. 216). Alternatif turizm sektörü sayesinde ülkenin ve bölgenin başta ekonomisine yeni kaynaklar sağlanacak, yeni iş imkânları ile istihdam olanakları doğacaktır. Bu sayede bölgedeki diğer sektörlerde meydana gelen gelişme ve ilerlemeler, bölgenin gelir düzeyinin artmasını sağlayacaktır. Böylece ülke içindeki gelişmişlik farklılıkları da ortadan kalkacaktır. Kırsal bölgenin turistik destinasyon olması turist ziyaretinin artmaya başlamasıyla birlikte yerel halkın, normal koşullarda elde edemeyecekleri ekonomik, sosyal, sağlık gibi imkanlara kavuşmasını sağlayacaktır. Alternatif turizm sayesinde çarpık kentleşme yavaş yavaş önlenerek, ulaşım, konaklama, el sanatları, gastronomi, sağlık hatta sanayi sektörlerinde gelişmeler artacaktır. Kültürel, doğa ve arkeolojik alanların değeri ve önemi yerel halk tarafından daha iyi anlaşılacak bunların korunmaları, bakımları yapılar hale gelecektir (Çatalbaş, 2016).

Turizm sektörü yapısı itibarıyla büyük ölçüde sermaye yatırımlarına gerek duyan bir sektördür. Bununla birlikte, turizm sektörünün bir kolu olan Alternatif turizmin birçok alt kolu, büyük sermaye gerektirmeyen bir sektördür. Ancak yerel halk, kamu, yerel yetkililer ile sivil toplum örgütleri ve kuruluşların, turizm konusundaki ilgisizliği, bilgisizliği, çekinceleri, kaliteli personel yokluğu gibi nedenler ve yeterli desteğin olmaması alternatif turizm girişimi ve gelişimine büyük ölçüde engel teşkil eder. Her konuda olduğu gibi alternatif turizm konusunda da insan faktörü çok önemlidir. Alternatif turizmin planlanması, projelendirilmesi, entegrasyonu ve sürdürülebilirliğinin insan faktörü gözardı edilerek başarıya ulaşması mümkün değildir (Akın ve Balıkçı, 2018).

Alternatif turizm, birçok yarar ve olumlu katkılarıyla özellikle kırsal alanlar arasındaki dengesizliğin giderilmesinde tarım, hayvancılık ya da sanayi üretimine yeterince uygun olmayan, zengin turistik potansiyele sahip yörelerde, planlı ve uygun projeler hazırlayarak o yörenin ekonomik durumunu geliştireceği gibi sosyal, kültürel gelişmelere de katkıda bulunarak, halkın yaşam kalitesini artırmaktadır. Günümüzde alternatif turizm sektörü dünyada olduğu gibi birçok ülkede ekonomik, sosyal, kültürel kalkınma stratejilerinin önemli bir bileşeni olarak görülmektedir (İstanbulu Dinçer ve diğerleri, 2017;s 76).

3. Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada öncelikle, destinasyonda var olan doğal ve kültürel unsurların alternatif turizm kapsamında nasıl değerlendirileceğine ilişkin geniş bir literatür çalışması yapılmıştır. Ortaya konan bu literatür doğrultusunda, gidilen yörede yer alan ve turizm ile doğrudan etkileşim halinde olan yerel paydaşlar (yerel halk, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler gibi) ile yapılan görüşmeler sonucunda Yozgat ilinin alternatif turizm potansiyeli SWOT analizi ile değerlendirilerek ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu çalışmanın nihai amacına ulaşabilmesi için nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Nitel araştırma yöntemi "gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, alguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik, nitel bir sürecin izlendiği araştırma" olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 39). Bu tanımdan anlaşılacağı üzere, süreç ve yöntem titizliği benimsenerek, farklı bilgi parçacıkları elde edip, bilginin bütününe ulaşılmıştır (Kozak, 2014: 29). Bu çalışmada benimsenen yöntemin avantajları aşağıdaki gibi sıralanmıştır (Kafadar, 2016: 17)

- * Özel durumun "gerçekliğini" yansıtır,
- * Sonuçlarla kuram üretilmesi kolaydır,
- * Farklı faktörlerin anlaşılmasını sağlar ve
- * Araştırma sonuçlarının uygulanabilirliği daha yüksektir.

Veri toplama aracı olarak "görüşme yöntemi" tekniği uygulanmıştır. Görüşme tekniği "nitel araştırmalarda kullanılan temel sözlü iletişime dayanan bir tekniktir. Görüşme tekniği, "insanların bakış açılarını, deneyimlerini ve algularını ortaya koyabilmek amacıyla pek çok sosyal bilim alanında kullanılan oldukça güçlü bir veri toplama yöntemi olarak görülmektedir" olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Benzer şekilde "sözel bilgi toplama ya da yüz yüze veri toplama aracı" olarak da tanımlanmaktadır (Taşgit, 2008). Görüşme yönteminin üç farklı tekniğinden biri olan "yarı yapılandırılmış görüşme tekniği" benimsenmiştir. Bu görüşme tekniğinde, diğer görüşme türlerine göre daha esnek olup, soruların sayısı ve sırası ortama göre değişebilmektedir. Görüşülecek kişiler amaçlı örnekleme yöntemi uygulanarak seçilecektir. Bu örneklem seçiminde birimler seçilerek derinlemesine görüşme ortamı yaratmasına olanak sağlamaktadır.

Bu görüşlerden elde edilen veriler içerik analizine tabii tutularak destinasyonun alternatif turizm potansiyelinin güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditleri (SWOT) belirlenmiştir. Bu doğrultu da alan araştırması gerçekleştirilmiştir. Bu alan araştırmasında profesyonel fotoğraf makinesiyle var olan doğal ve

kültürel değerler ve unsurlar destinasyonun tanıtımı açısından belgelendirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler, fotoğraflar ve ilgili literatürden alınan dokümanlar içerik analizine tabii tutularak, bölgenin sahip olduğu alternatif turizm olanakları ortaya çıkarılmıştır.

4. Swot Analizi ile Yozgat İlinin Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi

Bir işletmeye, girişime ya da sektöre ait işe başlamadan önce gerekli bilgi ve verilerin toplanması, buralarda yapılacak her türlü faaliyetin başarı şansını büyük oranda artıracaktır. Hangi çeşit alan ya da faaliyet olursa olsun, tüm bilgiler, detaylar, aşamalar, önceden bilinmediğinde, uygulama veya işletme aşamasında karşılaşılabilecek güçlükler ve sorunları, anında müdahale ederek çözüme kavuşturmak mümkün değildir. Yapılacak yanlış bir hareket sonraki aşamalarda da başarı şansını büyük ölçüde ortadan kaldırır. Bu nedenle bir işletme, girişim ya da sektörel faaliyete başlamadan önce gerekli gözlemler, araştırmalar, girişimler yapılarak doğru, güvenilir bilgi ve verilerin elde edilmesi, faaliyetin başarısı ve sürdürülebilirliği için gereklidir. Bu tür çalışmaları yapacak kişi ya da kişilerin konusunda bilgili, yetenekli, deneyimli, öngörülü ve teknolojik donanıma sahip olmalıdırlar (Akbulak, 2016).

Bir yörenin, bölgenin veya ülkenin alternatif turizm potansiyelini değerlendirmede kullanılan yöntemlerden biri SWOT analizidir. Bir işletme, girişim ya da bir sektörün güçlü – zayıf yönlerini tespit etmek ve dış çevreden kaynaklanan fırsat – tehditleri belirlemek amacıyla SWOT Analizi yöntemi kullanılır. Bir yöre, bölge veya ülkenin alternatif turizm potansiyeli bakımından SWOT Analizi ile güçlü – zayıf ve fırsat – tehditleri ortaya konduktan sonra elde edilen bu bilgi ve veriler ışığında düşünülüp, planlanıp, projelendirilmesi, başarı şansını büyük ölçüde artıracaktır (Ersoy ve diğerleri, 2018).

İnsanın her türlü özellik ve karakterinin ortaya çıkmasından, bireyin genetik yapısı ile çevresel etmenlerin birlikte etkisi önemli rol oynamaktadır. Bir insanın genetik yapısı çevreyle ne kadar uyumlu ise insan, o derece bedensel, ruhsal, bilişsel ve sosyal yönlerden de o derece sağlıklı olur. Bu da insanın sağlık ve dinçliğini koruyarak, mutlu, uzun ve kaliteli yaşam sürmesine neden olur. Çevresel koşullar insanın genetik yapısının az, çok, hiç ya da normal çalışması üzerine etkili olduğundan, çevresel koşulların ne denli etkili olduğunu gösterir. Çevresel koşulların yaşanabilir hale getirmenin ön koşulu da bilgili, yetenekli, deneyimli ve teknolojik düzeyi yüksek toplum oluşturabilmektir. İnsanın yaşadığı çevresindeki insanlarla, canlı ve cansız etmenlerle uyumu ve etkileşimin derecesi de aynı şekilde sağlıklı ve kaliteli yaşamın ortaya çıkışında birincil derecede etkilidir (Akin, 2017, s.127).

Yozgat ilinin alternatif turizm potansiyelinin analizini yaparak değerlendirmek amacıyla, Yozgat Kent Tarihi (2009), Yozgat Kalkınma Vizyonu Çalıştayı Sonuç Raporu ve Eylem Planı (2016), Turizmin gelişmesinde temel kurallar: Yozgat'ta kırsal turizm örneği, (2017), İstanbullu Dinçer ve diğerleri (2017), IPARD Programı İle Yozgat'ta Kırsal Turizmin Geliştirilmesi Stratejileri Projesi (2017), Sarıkaya Turizm Stratejisi ve Eylem Planı (2017), Turizm Gelişim Politikaları; Yozgat Örneği (2018) ve Kırsal Turizm Potansiyellerinin SWOT Analizi İle Değerlendirilmesi: Yozgat İli Örneği (2018) çalışmaları incelenmiş, bu konuda yapılmış, yayınlar da taranmış, sonrada her ilçeye Mayıs, Temmuz, Eylül aylarında gidilerek alan araştırmaları ile ilgililerle yapılan görüşmeler sonucu veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler değerlendirilerek, Yozgat ilinin turizm potansiyeli, SWOT Analizi yapılarak güçlü, zayıf yönleri ile fırsat ve tehdit başlıkları altında aşağıdaki şekilde verilmiştir.

Yozgat İlinin Alternatif Turizm Potansiyelinin Güçlü Yönleri

- Yozgat'ın temiz hava, su, toprak ile bozulmamış bir doğaya sahip olması.
- Konuk sever bir halkın olması.

-Yozgat'ın Ankara, Kayseri, Sivas ve Samsun gibi nüfus açısından yoğun illere yakın ve ulaşılabilir olması.

-Anadolu'da ilk imparatorluğu kurulan Hititlerin başkenti Hattuşaş'ın Yozgat İl merkezine 45 km uzaklıkta oluşu.

-Yozgat il genelinde günümüze kadar tescilli yapılmış 435'in üzerinde tarihi ve arkeolojik sit alanlarının bulunması.

-Doğa, trekking, kış, kültür, inanç, fotosafari, mağara, jeotermal, yayla, kamp, ekoturizm, köy, kongre, çiftlik, tarım, spor, gastronomi, yaşlılık, sağlık turizmi gibi farklı turizm etkinliklerinin yapılabileceği alanlara sahip olması.

-Yozgat'ta endemik bitkiler ile birçok hayvan türlerinin bulunması.

-Yozgat Bozok Üniversitesinin uygun bir Kongre ve Kültür Merkezine sahip olması.

-Yozgat'ın İç Anadolu'da bulunmasının yanında, kolay ulaşılabilir ve geniş bir karayolu ağına sahip olmasının ve yakında hizmete girecek Hızlı Tren (YHT) hattı ile 2021 yılında bitirilmesi planlanan Havaalanı projesinin bulunması, ilin var olan kırsal turizm potansiyelini daha da artıracaktır. Bu durum Yozgat destinasyonun daha ulaşılabilir olmasını sağlayacaktır.

-Yozgat ili, Türkiye'nin orta kısmında doğu-batı ve güney-kuzey yollarının kesiştiği bir yerde olması ulaşım yönünden önemli avantaja sahiptir.

-Yozgat ilinin, Çandır ilçesi hariç, diğer 13 ilçede jeotermal su rezervlerinin bulunması, bunlardan Merkez ilçe, Akdağmadeni, Boğazlıyan, Saraykent, Sarıkaya, Sorgun ve Yerköy ilçelerinde jeotermal sularının sondaj kuyularla çıkarılmış olması. Sorgun'da beş yıldızlı, Sarıkaya'da üç yıldızlı, Saraykent ve Yerköy' de konaklama tesislerinin bulunması.

-Türkiye'nin ilk milli parkı olan Yozgat Çamlığı Milli Parkı, Şahin Tepesi (Nohutlu Tepe), Cevdet Dünder, Küçük ve Büyük Kirazlı Göletlerinin Yozgat il merkezinin bitişiğinde yer alması.

-Sarıkaya Roma Hamamı'nın UNESCO kültürel mirasına aday gösterilmesi ve dünyada bu oranda orijinaliği bozulmamış, sağlam kalmış Roma İmparatorluğu Dönemine ait tek hamam olması.

-Aydıncık ilçesindeki Kazankaya Kanyonu'nun doğallığını ve hoşluğunu koruması Antik Döneme ait kabartmaların kanyon duvarlarında bulunması.

-Akdağmadeni, Aydıncık, Çayıralan, Çekerek, Kadışehri ve Saraykent ilçelerinde büyük orman ve mesire alanları ile yaylaların olması ve buralarda, kamp, çadır, dağ, doğa yürüyüşü, yayla, ekoturizmi, doğa turizmi, spor turizmi, fotosafari gibi alternatif turizm potansiyellerinin yüksek olması.

-Yozgat İli genelinde, Yozgat Çamlığı Milli Parkı, Şahin Tepesi (Nohutlu Tepe), Kazankaya Kanyonu, Cehrilik Lalesinin (bir çeşit şakayık) Gelin Kayası Mevkisinde bulunması, Çekerek (Süreyyebey), Musabeyli, Gelingüllü (Esenli), Uzunlu, İnadık, Yahyasaray barajları ile 30 un üzerinde göletlerin bulunması, Sarıkaya Roma Hamamı, Büyüknemes Tavium Antik Kenti, Sorgun Kerkenes Harabeleri, Çandır ve Çayıralan Kümbetleri, Özler ve Damlalı Yeraltı Şehri, Akdağmadeni ve Çekerek Ormanları gibi doğa, tarihi ve arkeolojik alanlarında fotosafari yapma imkânının olması.

Yozgat İlinin Alternatif Turizm Potansiyelinin Zayıf Yönleri

-Yozgat'ın sahip olduğu alternatif turizm potansiyelinin yerel yönetimler, kamu ve sivil toplum örgütleri ile halkın yeterince farkında olmaması.

-Yöre insanının doğal, tarihi, arkeolojik ve sanatsal değerlerin, korunması, geliştirilmesi ve önemi konusunda bilgi yetersizliği ve alternatif turizm bilincinin gelişmemiş olması.

-Sürekli göç vermesi, işsizliğin fazla oluşu, ekonomik yetersizlikler nedeni ile kırsal kesimde kalmak istenilmemesi.

-Turizm, tarım, hayvancılık, el sanatları, konaklama, gastronomi gibi sektörler arasında entegrasyonun öneminin bilinmemesi.

-Yozgat'ın sahip olduğu kültürel, sanatsal, arkeolojik ve doğa güzellik ve özelliklerinin tanıtımına yönelik çalışmaların yetersizliği.

-Alternatif turizm, tarım, hayvancılık, el sanatları gibi sektörlerin ürünlerini pazarlayacak girişimlerin ve alt yapıların bulunmayışı.

-Alternatif turizm potansiyeli alanlarında konaklama ve sosyal tesislerin bulunmayışı.

-Turizm sektöründe eğitilmiş, deneyimli ve kaliteli personelin yetersiz oluşu.

-Diğer sektörlerde olduğu gibi turizm sektörü için de önemli finansman temini sorunlarının bulunması.

-Yurtdışı ve yurtiçi gurbetçilerine yatırım ve tanıtım amacıyla girişimlerin, ilgililerce yapılmaması.

-Yöresel gastronomi ve el sanatlarının gelecek nesillere tanıtılması konusunda genç neslin ilgi ve istekli olmaması.

-İl genelinde yeterli seyahat firmalarının olmayışı ve yakın illerdekilerle işbirliğinin yapılmaması.

- Arkeolojik kazı ve araştırması tamamlanmış arkeolojik sit alanının henüz olmaması.

Yozgat İlinin Alternatif Turizm Potansiyeline Yönelik Tehditler

-Yaşanılan çevrenin yaşam ve turizm için önemi ve değerinin dikkate alınmamasıyla hava, su, toprak, gürültü ve görüntü kirlenmesi tehlikesinin bulunması.

-Tarihi, arkeolojik, sanatsal ve doğa alanlarının kirlenme ve ilgisizlik gibi nedenlerle zaman içinde bozulma ve tahrip olma riskinin bulunması.

-Yöre halkı ile tüm kamu ve sivil kurumlar arasında yeterli işbirliği ve iletişimin olmaması.

-Yöre halkı ve tüm kurumlar arasında işbirliği ve iletişimi sağlayacak ve bunun önemini değerlendirecek nitelikli, deneyimli ve sürdürülebilirliği sağlayacak sivil ve resmi personel yetersizliği.

-Dünyada küresel ısınmaya bağlı olarak, sel, erozyon, kasırga, aşırı kuraklık gibi doğal afetler ile doğal, tarihi, arkeolojik ve turistik alanların bozulma, tahrip ve yok olma tehlikesinin bulunması.

-İşsizlik, ekonomik güçlükler nedeniyle kırsal alanlarda yaşanan göçe bağlı olarak genç nüfusun giderek azalması.

-Alternatif turizm algısı ve öneminin yeterince anlaşılabilmesi.

-Geleneksel ve yöresel kültürlerde zayıflama ve bozulma tehlikesinin olması.

-Plansız, programsız ve kontrolsüz her türlü gelişme ile tüm doğal, kültürel ve tarihi alanlar ve değerlerde bozulma ve yozlaşmanın ortaya çıkma tehlikesi.

-Bu olumsuz gelişmelere karşı görmezlikten, anlamazlıktan gelme, gerekli girişim ve önlemlerin önceden alınmaması tehlikesi.

Yozgat İlinin Alternatif Turizm Potansiyeline Yönelik Fırsatlar

-Yozgat ilindeki jeotermal kaynaklarının zenginliği, hem sağlık, hem de kaplıca turizmüne uygun oluşu ve yerel yetkililerin bunun bilincinde olması.

-Ankara, Kayseri, Sivas, Samsun gibi yakın kalabalık şehirlerde yaşayan, stresli yaşamdan uzaklaşmak isteyen, doğa ve kırsal alan özlemi duyan kişilerin potansiyelinin yüksek olması.

-Yozgat ilinin topoğrafik yapısının genelde plato niteliğinde ve deniz seviyesinden yüksekliğinin 800-1500 metre olması nedeni ile yaz ve kış farklı alternatif turizm çeşitlerinin yapılması ve bunlar arasında entegrasyon yapılmasına imkân sağlanabilmesi.

-Yozgat'ın nüfus yoğunluğunun az oluşu (km²'ye Türkiye ortalaması 105,, Yozgat'ın ise 31 kişidir) ve sanayinin yeterince gelişmemiş olması, kirlenmenin olmayışı ve doğa zenginliğinin bozulmamış olması.

-Yöre el sanatları ve türkülerinin zengin ve bu zenginliğin yetkililerce bilinmesi, yörenin tanıtımını kolaylaştıracaktır.

-Her türlü alternatif doğa sporları ve kırsal turizm alanlarının bulunması, bu tür aktivite yerlerinin yapımını ve maliyetini kolaylaştıracaktır.

-Hızlı Tren Projesinde Yerköy, Yozgat Merkez, Sorgun ve Akdağmadeni ilçelerinde tren istasyonlarının bulunması.

-Yozgat ve ilçelerinde tarım ve hayvancılık yapılmasına uygun arazilerin bulunması, tarım, köy, çiftlik, ekoturizmi, botanik, doğa yürüyüşü, fotosafari gibi kırsal turizm destinasyonları açılarından değerlendirilmeyi bekleyen potansiyellerin hazır olması.

-Yozgat Şehir ve Üniversite hastanelerinin faaliyette olması.

-Orta Anadolu Kalkınma ve TKDK Kuruluşları tarafından bölgede yapılacak yatırımlara teşvik verilmesi.

-Yozgat ilinin, yemek kültürü (gastronomi) zenginliğine sahip olması.

-Yozgat ve çevre illerinde doğal, tarihi, arkeolojik ve sanatsal alanların zenginliği destinasyon planlamasının yapılmasını kolaylaştıracaktır.

-Yozgat Bozok Üniversitesi ve İl Kültür Turizm Müdürlüğü Yozgat'ın her türlü turizm potansiyelinin tanıtımında rol alabilecek nitelikte olması.

5. Yozgat'ta Alternatif Turizm Alanları ve Yapılabilecek Alternatif Turizm Çeşitleri

Yozgat'ta alternatif turizm alanları ve yapılabilecek alternatif turizm çeşitleri aşağıdaki Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Yozgat'ta Alternatif Turizm Alanları ve Yapılabilecek Alternatif Turizm Çeşitleri

İlçeler	Alternatif Turizm Alanları	Yapılabilecek Alternatif Turizm Çeşitleri
Yozgat (Merkez İlçe)	<ul style="list-style-type: none"> • Yozgat Çamlığı Milli Parkı • Fatih Tabiat Parkı • Şahin Tepesi (Nohutlu Tepe) • Termal Aquapark • Gelingüllü (Esenli) Barajı • Musabeyli Barajı • Kent Park • Büyük Kirazlı Göleti • Küçük Kirazlı Göleti • Cevdet Dünder Göleti • At Tepesi Mesire Alanı • Topçu Köyü Mesire Alanı • Çeşka Kalesi • Saat Kulesi • Büyük Nefes Antik Kenti (Tavium) • Gelin Kayası (Cehrilik Lalesi) • Çapanoğlu Cami • Emirci Sultan Cami ve Türbesi (Osmanpaşa Köyü) • Karabıyık Köprüsü • Diğer Camiler • Konaklar • Avlak alanları • Diğer Göletler 	<ul style="list-style-type: none"> • Spor Turizmi • Doğa Turizmi (Fotosafari, Doğa Yürüyüşü ve Bisiklet) • İnanç Turizmi • Kültür Turizmi • Kırsal Turizm • Rekreatyonel Balıkçılık • Kongre Turizmi • Gastronomi Turizmi • Av Turizmi • Ekoturizm (Tarım ve Köy Turizmi)
Akdağmadeni	<ul style="list-style-type: none"> • Karadikmen Köyü Jeotermal Suyu • Askerlik Şubesi Eski Binası • PTT Eski Binası • Ziraat Bankası Eski Binası • Endüstri Meslek Lisesi Eski Binası • Eski Hapishane Binası • Halk Eğitim Merkezi Eski Binası • Eski Lise Binası (Redif Kışlası) • Hami Tüzün Dükkânları • Rifat Koç Konağı • Muşali Behramşah Kalesi • İstanbulluoğlu Mahallesi Camisi • Nalbant Yaylası • Kevenli Yaylası • Şirin Yaylası • Kadıpınarı Orman içi Dinlenme Yeri • Sarıkaya Hisarbey Mesire Yeri • Akdağmadeni Ormanları • Oluközü Mesire Yeri • Ağpınar Mesire Yeri • Bulgurlu Mahallesi Camisi • Alişir Zaviyesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültür Turizmi • Yayla Turizmi • Termal Turizmi (Jeotermal) • İnanç Turizmi • Doğa Turizmi (Fotosafari, Doğa Yürüyüşü ve Kamp) • Spor Turizmi • Av Turizmi • Mağara Turizmi • Botanik Turizmi • Gastronomi Turizmi • Ekoturizm (Köy ve Çiftlik Turizmi) • Kuş Gözlemciliği • Festival Turizmi

	<ul style="list-style-type: none"> • Üşüdümlü Buydum Türbesi • Ümmet Aslan Evi (Dokuz Köyü) • Akdağmadeni Sofya Kilisesi • Karapir Köyü Kilisesi • Ermelek Kilisesi • Bulgurlu Kalesi • Çatalan Mağraları • Çulhalı Mağarası (Çulhalı Köyü) • Karadikmen Köyü Meşe Ağacı (Anıt Ağaç) • Sağlıkocağı (Küpçüoğlu Konağı) • Pervin Coşkun Evi (Akçakışla Köyü) • Hacıyahya Camisi • Büyükmahalle Camisi • Hacıyahya Çeşmesi • Akçakışla Göleti • Çerçialanı Göleti 	
Aydıncık	<ul style="list-style-type: none"> • Kazankaya Kanyonu • Kazankaya Büyük Camisi • Dereçiftlik Köyü Uzunçayır Yaylası • Şeker pınarı Mesire Yeri • Köşrelik Mesire Yeri ve Göleti • Rıdvan Kalesi (Ağıllı) • Bağrıbütün Kavunu • Aydıncık Soğanı • Köşrelik El Sanatları (Reşit Öztürk) • Pelitligöl Mesire Alanı • Ağıllı Köyü Eski El Sanatları Koleksiyonu (Hacı Evi) • Kaletepe Höyük 	<ul style="list-style-type: none"> • Yayla Turizmi • Doğa Turizmi (Doğa Yürüyüşü, Fotosafari) • Av Turizmi • Spor Turizmi • Kültür Turizmi • Dağcılık • Festival Turizmi • Ekoturizm (Köy ve Tarım Turizmi)
Boğazlıyan	<ul style="list-style-type: none"> • Boğazlıyan Jeotermal Suyu • Özler Yeraltı Şehri • Karakoç Yeraltı Şehri • Maşatlık (Ermeni Mezarlığı) • Hacı Ahmet Ağa Camisi • Karakoç Camisi • Yukarı Mahalle Eski Camisi • Akköprü Çalapverdi Yukarı Camisi • Cavlak Doğal ve Arkeolojik Sit Alanı • Beyler Köprüsü • Merkez Hamamı • Gövdecili Mağarası • Çarşı Camisi Eski Minaresi • Uzunlu Barajı • Göletler 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültür Turizmi • Doğa Turizmi (Bisiklet, Fotosafari) • Termal Turizmi • İnanç Turizmi • Ekoturizm (Köy, Tarım ve Çiftlik Turizmi)
Çandır	<ul style="list-style-type: none"> • Çandır Şah Sultan Hatun Türbesi • Merkez Camisi Eski Minaresi • İğdeli Köyü İlkokulu • Bekir Karakoçoğlu Köy Odası (İğdeli Köyü) 	<ul style="list-style-type: none"> • Yayla Turizmi • Av Turizmi- İğdeli • Doğa Turizmi (Doğa yürüyüşü) • Ekoturizm (Köy ve Tarım Turizmi)
Çayralan	<ul style="list-style-type: none"> • Çerkez Bey Türbesi • Çokradan Camisi • Yarım Kilise • Konuklar Kilisesi • Sorgun Çevrik Mesire Yeri 	<ul style="list-style-type: none"> • Yayla Turizmi • Doğa Turizmi (Doğa Yürüyüşü, Fotosafari ve Kamp) • Spor Turizmi • Kültür Turizmi

	<ul style="list-style-type: none"> • Çayıralan Ormanları • Cennet Deresi • Han Kapısı • Yahyasaray Barajı • Söbeçimen Kalesi ve Yaylası • Kaynarınarı Mesire Yeri • Akdağ Bölgesi Yılkı Atları 	<ul style="list-style-type: none"> • Av Turizmi • Kış Turizmi • Yaşlı Turizmi • Festival Turizmi • Ekoturizm (Köy Turizmi)
Çekerek	<ul style="list-style-type: none"> • Çekerek (Süreyyabey) Barajı • Kızlarkayası Su Sarnıcı ve Nekropol Alanı • Ishaklı Camisi (1811) • Fuadiye Camisi • Çekerek Ormanları • Kamışçık Köyü Anıt Ağacı • Özükevâk Yaylası • Kocaalan Yaylası Mesire Yeri • Çekerek Köprüsü • Dutluk • Kurtağılı Köyü Konukevi • Çekerek Barajı Falezleri • Eski Değirmen • Şato dinlenme yeri • Arkeolojik Sit alanları 	<ul style="list-style-type: none"> • Rekreasyonel Balıkçılık • Doğa Turizmi (Doğa Yürüyüşü, Kamp, Bisiklet ve Fotosafari) • Ekoturizm (Köy Turizmi) • Yayla Turizmi • Botanik Turizmi • Dağcılık • Spor Turizmi • Av Turizmi • Kültür Turizmi
Kadışehri	<ul style="list-style-type: none"> • Akçakale Kalesi • Çatal Höyük • Kadışehri Höyüğü • Kadışehri İlçesi Deveci Havzası Meyvecilik Entegrasyon Projesi Kabalı köyü= 5.600 dönüm (dekar) • Kadışehri Ormanları • Halkköy Göleti 	<ul style="list-style-type: none"> • Yayla Turizmi • Doğa Turizmi (Doğa Yürüyüşü ve Fotosafari) • Ekoturizm (Köy ve Tarım Turizmi) • Dağcılık
Saraykent	<ul style="list-style-type: none"> • Saraykent Jeotermal Kaplıcaları • Çınçınlı Sultan Hanı • Çekerek Köprüsü • Divanlı Mağaraları ve Arkeolojik Sit Alanı • Divanlı Göleti ve Mesire Yeri • Altunsu Göleti • Karamağara • Sarayözü Türkmen Mezarlığı 	<ul style="list-style-type: none"> • Termal Turizmi • Mağara Turizmi • Kültür Turizmi • Doğa Turizmi (Doğa yürüyüşü ve Fotosafari) • Ekoturizm (Köy Turizmi)
Sarıkaya	<ul style="list-style-type: none"> • Sarıkaya Jeotermal Kaplıcaları • Sarıkaya Roma Hamamı • Hacıbey Konağı • Karayakup Terzili Mahallesi Ademağa Konağı • Karayakup Cem Cemil Öztürk Evi (AkbucaK Köyü) • Hasbek Köyü Terzili Şapeli • Karayakup Köprüsü • Pınarkaya Köyü Çapanoğlu Camisi • Gündüzlü Köyü Hamamı • Arkeolojik Sit Alanları • Göletler 	<ul style="list-style-type: none"> • Termal Turizmi • Kültür Turizmi • Doğa Turizmi (Doğa yürüyüşü) • Ekoturizm (Köy Turizmi)

Sorgun	<ul style="list-style-type: none"> • Sorgun Jeotermal Kaplıcaları • Şahmuratlı Köyü Eski Camisi • Çiğdemli Eski Camisi • Garipler Köyü Kilisesi • Sorgun Hapisboğazı Harabeleri • Karakız Hitit Heykel Atölyesi • Kerkenes Harabeleri • Alişar Höyüğü • Bahadin Mağaraları • Bahadin Şenliği • Göletler • Çadır Höyük 	<ul style="list-style-type: none"> • Termal Turizmi • Doğa Turizmi (Doğa Yürüyüşü, Fotosafari, Atlı Doğa Yürüyüşü ve Bisiklet) • Gastronomi Turizmi • Spor Turizmi • Av Turizmi • Ekoturizm (Köy, Tarım ve Çiftlik Turizmi)
Şefaati	<ul style="list-style-type: none"> • Karanlık Dere • Koşa Köprüsü • İstasyon Binası • Şefaati Eski Mahalle Camisi • Kazlıuşağı Köyü Çapanoğlu Camisi • Cıcıklar Köyü Eski Camisi • Paşaköy Hasan Paşa Camisi • Dedeli Konağı • Paşaköy Hitit Taş Ocağı • Seyir Tepesi (Kale) • Arkeolojik Sit alanları • Kaz yetiştiriciliği • Büyükbaş Hayvan yetiştiriciliği • Göletler 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültür Turizmi • Doğa Turizmi (Doğa Yürüyüşü ve Fotosafari) • Yayla Turizmi • Ekoturizm (Tarım Turizmi)
Yenifakılı	<ul style="list-style-type: none"> • Damlalı Kemikli Mağarası (Yeraltı Şehri) • Kayapınar Mağarası • İstasyon Binası • Eski Adliye Binası 	<ul style="list-style-type: none"> • Doğa Turizmi (Doğa Yürüyüşü) • Av Turizmi • Ekoturizm (Tarım ve Köy Turizmi)
Yerköy	<ul style="list-style-type: none"> • Jeotermal Suları • Yerköy Koyunbaşoğlu Hamamı • Yerköy Tren Garı • Tuzla Köprüsü • Delice Köprüsü • Yakup Hoca Efendi Camisi • Saray Çapanoğlu Camisi • İnboynu Kaya Yerleşimi • Saat kulesi • Hayvancılık • Tarım • Arkeolojik Sit Alanları • İnandık Barajı • İğdecik Göleti 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültür Turizmi • Gastronomi Turizmi • Termal Turizm • Ekoturizm (Tarım ve Çiftlik Turizmi)

6. Sonuç

İnsan, her zaman doğası güzel, iyi düzenlenmiş, emek, zaman ve düşünülerek oluşturulmuş yerleri tercih etmiş ya da buralarda yaşamak istemiştir. Tarih öncesi zamanlarda avcı – toplayıcı bir kültüre sahip olarak günümüze doğru geldikçe de doğa koşulları uygun ve korunması daha kolay alanları tercih etmiştir. Sanayi Devrimi ile birlikte yaşam alanlarında hissedilmeye başlayan çevre kirlenmesi 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren global düzeye ulaşmıştır. 1970’li yıllardan itibaren, çevre kirlenmesinin varlığı tüm dünyada kabul edilmiştir. Bu süreçte sosyoekonomik düzeyi iyi olan insanlar tarihi, arkeolojik zenginliği olan yerleri ya da

doğal güzellikleri olan ve sonradan planlanıp oluşturulmuş yerlere ziyaret etmişlerdir. Ancak destinasyon alanlarının tercihi, zaman içinde farklılık göstermiştir. Son zamanlarda havası, suyu, toprağı kirlenmemiş, gürültü ve görüntü kirliliği olmayan sakin kırsal alanlara olan tercih hızla artmaktadır. Artık insanlar tarafından böyle alanların, insanın bedensel, ruhsal, bilişsel ve sosyal yapıları üzerinde olumlu, yapıcı, gelişim sağlayıcı ve sakinleştirici etkilerinin olduğu bilinmektedir.

Genel anlamda tarım, hayvancılık, sağlık, ulaşım, konaklama, ulaşım, sanayi gibi sektörler arasında ekonomik, kültürel ve sosyal kalkınmayı daha iyi, hızlı ve kolay sağlayacak sektörlerden belki de en önemlisi turizm sektörüdür. Bilhassa ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalı yörelerde alternatif turizm kalkınmada lokomotif rol oynayabilir. Merkez ilçe dâhil Yozgat'ın 14 ilçesinde yapılan alan araştırması, halk ve yetkililerle yapılan yüzyüze görüşmeler, küçük anketler ve ilde daha önceki yıllarda turizm konusunda yapılmış çalışmalar da Yozgat ilinin alternatif turizm potansiyelinin yüksek olduğunu göstermektedir. Yozgat'ın varolan, tarım, hayvancılık, madencilik sektörleri ile birlikte alternatif turizm, kırsal kalkınma sağlayabilecek düzeyde görülmektedir.

Diğer mevcut sektörlerle yapılacak dikkatli planlar ve projelerde entegrasyon yapılarak, sürdürülebilirlikleri sağlanmalıdır.

Mevcut alternatif turizm potansiyeli diğer sektörlerle birlikte değerlendirildiğinde Yozgat'ın ekonomisi canlandırılabilir. İş istihdamı artırılarak göç önlenir. Doğanın korunması, geliştirilmesi sağlanabilir. Çevresel kirlenme ve çarpık yerleşmeler ile doğal, tarihi, arkeolojik yapılar daha iyi korunabilir. Özellikle gençlerin doğdukları, büyüdükları yerlerde kalma istekleri oluşturularak, herkesin yaşam kalitesi artırılabilir.

Yozgat, tarım, hayvancılık, madencilik, kaplıca ve sağlık, gastronomi, el sanatları, doğa turizmi gibi alternatif turizm potansiyeline sahip olmasına rağmen istenilen düzeyde gelişim sağlayamadığı açıktır. Bu gelişimin hızlanması ve istenilen düzeylere ulaşabilmesi için, sektörler arasında entegrasyon mutlaka sağlanmalı, halk, kamu ve yerel yöneticiler, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları, alternatif turizm potansiyelini görmeli birlikte koordinasyon içinde çalışmalıdırlar. Ayrıca girişimcilik ruhu oluşturularak, tüm sektörlerin yörede, yurt içi ve dışında olabildiğince tanıtımı yapılmalıdır. Reklamı ve tanıtımı yapılmayan ürünün alıcısına ulaşması mümkün değildir gerçeği ile hareket edilmelidir. Bütün bunları görececek, anlayacak, değerlendirip gerekli önlemleri zamanında alabilecek bilgili, yetenekli, konusunda uzman, teknolojik düzeye sahip, içtenlikle çalışacak insanlar yetiştirmek, önceliklerimiz arasında olmalıdır.

Bitme aşamasına gelmiş Ankara, Yozgat – Sivas Hızlı Tren (YHT) projesi ile Yozgat Merkez ile Sorgun ilçesi arasında yapılması planlanan ve 2021 yılında bitirilecek havaalanı projesi tamamlandığında Yozgat, başta alternatif turizm olmak üzere, tüm sektörler açısından büyük bir avantaja sahip olacaktır.

Kaynakça

- Akbulak, C. (2016). Ardahan ilinde kırsal turizm potansiyelinin sayısallaştırılmış SWOT Analizi ile değerlendirilmesi. *Humanitas, Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (7): 1-30.
- Akın, G. (2016). Yozgat İlinin Jeotermal Kaynakları ve Özellikleri. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen Fakültesi, Fen Bilimleri Dergisi*, 37.
- Akın, G. (2017). *İnsan Çevre Etkileşimi*. Ankara: Bilgin Kültür Şti.ltd.
- Akın, G. ve Balıkcı, E. (2018). Bölgesel kalkınmada entegrasyon ve sürdürülebilirliğin önemi. *II. Uluslararası Bozok Sempozyumu, Bölgesel Kalkınma ve Sosyo-kültürel Yapı, 03-05- Mayıs.2018.*, (s. 553-567). Yozgat.
- Albayrak, A. (2013). *Alternatif Turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Balıkçı, E., Akın, G. ve Yavuzer, E. (2018). Kırsal Kalkınmada Su Ürünlerinin Önemi ve Ülke Ekonomisine Katkısı. *III. Uluslararası Bozok Sempozyumu Bölgesel Kalkınma ve Sosyo-Kültürel Yapı*. Yozgat: Yozgat Bozok Üniversitesi.
- Çatalbaş, F. (2016). Yozgat Şehir Merkezinin Başlıca Kentleşme Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 38-47.
- Çelik, S. (2018). Alternatif Turizm. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1-12.
- Çetin, G. (2008). *Dünyada Golf Turizmi ve Türkiye'de Golf Turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çevik, A., Akın, G. ve Balıkçı, E. (2018). Turizm Gelişim Politikaları: Yozgat Örneği. 2. *Uluslararası Turizmin Geleceği Kongresi: İnovasyon, Girişimcilik ve Sürdürülebilirlik Kongresi (Futourism 2018)*, (s. 193-198). Mersin.
- Çevik, A., Balıkçı, E. ve Akın, G. (2017). Turizmin geliştirilmesinde temel kurallar : Yozgat'ta kırsal turizm örneği. *International West Asia Congress Of Tourism Research (WACT 2017)*, 28 Eylül – 1 Ekim 2017, (s. , s, 1 – 12 , Van). Van.
- Deveci, B., Türkmen, S. ve Avcıkurt, C. (2013). Kırsal turizm ile gastronomi turizmi ilişkisi: Bigadiç örneği. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, (2), 29-34.
- Diñçer, F., Atsız, O., Kahraman, O. ve Çiğçi, İ. (2017). Evaluation of Sport Fishing Within the Context of Alternative Tourism. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (4), 39-50.
- Ermettin, O. (2017). Kırsal Alanlarda Sürdürülebilir Turizm Faaliyetleri İçin Organik Hayvancılık; Yozgat Potansiyeli. *III. Uluslararası Bozok Sempozyumu Bölgesel Kalkınma ve Sosyo-Kültürel Yapı*. Yozgat: Yozgat Bozok Üniversitesi.
- Ersoy, Y., Tehci, A. ve Ersoy, B. (2018). Kırsal Turizm Potansiyelinin Swot Analizi İle Değerlendirilmesi: Yozgat İli Örneği. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 649-664.
- Gürkan, D. Y. ve Çimke, S. (2017). Yozgat İlinde Alternatif Bir Turizmin Gelişimi: Yaşlı Turizmi. *II. Uluslararası Bozok Sempozyumu Yozgat'ın Turizm Potansiyelleri ve Sorunları*. Yozgat: Yozgat Bozok Üniversitesi.
- İstanbullu Diñçer, F., Diñçer, M. ve Azılı, O. (2017). Bölgesel kalkınma politikaları çerçevesinde Yozgat ilinin turizm potansiyelini geliştirmeye yönelik stratejileri, Yozgat'ın Turizm Potansiyelleri ve Sorunları. 4 – 6 Mayıs 2017. *II. Uluslararası Bozok Sempozyumu* (s. 82-92). Yozgat : Bozok Üniversitesi.
- IX. Bölge Müdürlüğü. (2016). *Yozgat İli Uygulama Eylem Planı (2016-2019)*. Yozgat: Tarım ve Orman Bakanlığı.
- Kafadar, O. (2016, 01 09). Nicel ve Nitel Araştırma Yöntemleri. Afyon, Merkez, Türkiye.
- Kılıç, B. ve Kurnaz, A. (2010). Alternatif turizm ve ürün çeşitliliği oluşturmada ekolojik çiftlikler: Pastoral Vadi örneği. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 39-56.
- Koç, M., Hamzaoğlu, E. ve Çetin, T. (2017). Botanik Turizmi Perspektifinden Karababa Dağı (Akdağmadeni- Şarkışla). *III. Uluslararası Bozok Sempozyumu Bölgesel Kalkınma ve Sosyo-Kültürel Yapı*. Yozgat: Yozgat Bozok Üniversitesi.
- Kozak, M. (2014). *Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yazım ve Yayım Teknikleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kozak, M. ve Bahçe, A. (2012). *Özel İlgi Turizmi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kozak, N., Kozak, M. A. ve Kozak, M. (2015). *Genel turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Orta Anadolu Kalkınma Ajansı. (2016). *Sarıkaya Turizm Stratejisi ve Eylem Planı*. Yozgat: ORAN.
- Orta Anadolu Kalkınma Ajansı. (2016). *Yozgat Kalkınma Vizyonu Çalıştayı Sonuç Raporu ve Eylem Planı*. Yozgat: ORAN.
- Orta Anadolu Kalkınma Ajansı. (2017). *IPARD Programı ile Yozgat'ta Kırsal Turizmin Geliştirilmesi Stratejileri Projesi*. Ankara: EPA-MAT Basım Yayım Ltd. Şti.

- Özbayoğlu, F. (2017). Yozgat'ta Kış Turizmi. *III. Uluslararası Bozok Sempozyumu Bölgesel Kalkınma ve Sosyo-Kültürel Yapı*. Yozgat: Yozgat Bozok Üniversitesi.
- Öztürk, Y. ve Yazıcıoğlu, İ. (2002). Gelişmekte olan ülkeler için alternatif turizm faaliyetleri üzerine teorik bir çalışma. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 183-19.
- Sağiroğlu, Ö. ve Yavuz, A. (2017). Yozgat Tarihi Camilerinin İnanç Turizmi Açısından Değerlendirilmesi. *III. Uluslararası Bozok Sempozyumu Bölgesel Kalkınma ve Sosyo-Kültürel Yapı*. Yozgat: Yozgat Bozok Üniversitesi.
- Sargın, S. (2006). Yalvaç'ta İnanç Turizmi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 1-18.
- Sarkım, M. (2017). Sağlık Turizmi Kapsamında Termal Turizm ve Yozgat'ın Termal Turizm Potansiyeli. *III. Uluslararası Bozok Sempozyumu Bölgesel Kalkınma ve Sosyo-Kültürel Yapı*. Yozgat: Yozgat Bozok Üniversitesi.
- Summers, F., Elias-Ozkan, S., Pedernana, M., & Farzin, M. (2017). The Kerkenes Eco-Center And Its Eco-Tourism Potential. *III. Uluslararası Bozok Sempozyumu Bölgesel Kalkınma ve Sosyo-Kültürel Yapı*. Yozgat: Yozgat Bozok Üniversitesi.
- Taşgit, Y. (2008). *Havayolu Yolcu Taşıma Şirketlerinde Uygulanan Rekabet Stratejileri: Türk Şirketlerine Yönelik Nitel Bir Araştırma*. Düzce: Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uygur, S. M. ve Baykan, E. (2007). Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30-49.
- Ünlüönen, K. ve Özekici, Y. K. (2017). Yeni gelişen destinasyonlarda turizm algısı: Yozgat ili üzerine bir alan araştırması. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 5(4), 466-488.
- Weaver, D. (2006). *Sustainable Tourism: Theory and Practice*. Oxford: Elsevier, Butterworth-Heinemann.
- Yeşil, P., Yeşil, M. ve Yılmaz, H. (2008). Jeolojik miras alanlarının alternatif turizm kapsamında değerlendirilmesi: Ballica Mağarası örneği. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 39(2), 241-248.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yozgat Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü . (2009). *Yozgat Kent Tarihi*. Yozgat: Bozok Ofset.